

ขอบคุณภาพจาก : <https://bit.ly/2MHK0AJ>

วิวาทะวัว – ควาย:
การช่วงชิงความหมายและพื้นที่ในสังคมไทย
Debates on Significances of Buffalo and Cow:
Contestation of Meaning and Social Space in Thai Society

นิรันดร คำหนู¹

Nirundorn Khamnu

Email: Khamnu@hotmail.com

Received: December 17, 2017

Revised: January 18, 2019

Accepted: February 5, 2019

¹ Lecturer, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นบทวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับการช่วงชิงความหมาย และพื้นที่ทางสังคมเกี่ยวกับ วัว ควาย โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคน และ วัว ควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์ 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย ในวิถีของนายฮ้อย 3. ศึกษาประเด็นวิวาทะ และการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในเรื่องระบบคุณค่า และการให้ความหมายของการเลี้ยงวัวควายในสังคมไทย โดยใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับ วัว ควาย ตั้งแต่การให้นิยามความหมาย วัว ควาย ในระบบไร่นา และมุมมองวิเคราะห์พื้นที่ทางสังคมเกี่ยวกับ วัว ควาย ในกระแสทุนนิยมปัจจุบัน ซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่า และการให้นิยามความหมายของวัว ควาย เป็นภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่วัวควายถูกพูดถึงในตำนานของนายฮ้อย ซึ่งมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและความหมายจนถึงปัจจุบัน โดยเกิดภาพสะท้อนการช่วงชิงพื้นที่การพัฒนาสายพันธุ์ และแย่งชิงค่านิยมเกี่ยวกับวัว ควาย จากคนชนชั้นกลางที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัว ควาย ในมิติต่าง ๆ ส่งผลให้ภาพการมอง วัว ควาย ถูกสังคมนิยามความหมายใหม่ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เกิดการสร้างความจริงชุดใหม่ของกลุ่มคนที่ถกเถียงวิวาทะช่วงชิงนิยามความหมาย และสร้างระบบคุณค่าให้กับ วัว และควาย ในโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: วิวาทะ, การช่วงชิงความหมาย, พื้นที่ทางสังคม, ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัวควาย

Abstract

This article has 3 objectives. 1. To review the literature on the relationship between human and cattle in the social sciences studies. 2. To analyze the relationship between human and cattle in the rancher's way. 3. To study debates on values system and definition of cattle in Thai society by using social space concept and explain related phenomenon such as; definitions of cattle in farming system and in capitalism context.

It was found that changing values and the definitions of cattle can reflect the social changes. Since there was a story of the cattle rancher, the definitions keep changing drastically from time to time. It also reflects the captivation of social space and definition of cattle of the middle class. The perception of cattle is newly define in difference context. This phenomena leads to the new reality that is being discussed and argued on its definition, cattle value system in the changing world view.

Keywords: Debate, Contested Meaning, Social Space, Man and cattle relationship

บทนำ

สถานภาพความรู้เกี่ยวกับเรื่อง วัว ควาย ในฐานะเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยในการศึกษาทางสังคมศาสตร์นั้นมียุ่อย่างจำกัด ทั้งที่ในความเป็นจริงมีตีความสัมพันธ์ของ คน กับวัว และควาย ยังมีแง่มุมความน่าสนใจควรค่าแก่การศึกษาวิจัย การศึกษาความสัมพันธ์ของ คน กับวัว ควาย เป็นภาพสะท้อนพลวัตของสังคมท้องถิ่น ซึ่งคนในท้องถิ่นมีโลกทัศน์ในการผูกโยงตัวเองกับบริบทแวดล้อมอย่างละเอียดอ่อนตลอดช่วงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้การศึกษาความสัมพันธ์ของ คน กับวัว และควาย ยังเป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ที่มีชีวิตชีวา และช่วยทำให้มองเห็นแง่มุมการอธิบายตัวเองของคนในสังคมได้อย่างลุ่มลึก การศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เราเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบคุณค่า การให้ความหมาย เกี่ยวกับ วัว ควาย ในสังคมปัจจุบันซึ่งได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรดั้งเดิมเข้าสู่ระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่ จากเดิมที่วัวควายซึ่งเป็นสัตว์มีคุณในระบบเกษตรกรรมถูกนิยามคุณค่าและความหมายว่า วัวควาย เป็นเสมือนสมาชิกในครัวเรือน ได้ถูกนิยามความหมายใหม่โดยมีอิทธิพลการนิยามความหมายจากกลุ่มนักการเมืองที่ทำฟาร์มเลี้ยงวัว ควาย พ่อค้าวัวควายรายใหญ่ตลอดจนนักวิชาการ และข้าราชการระดับสูงของกรมปศุสัตว์ ทำให้นิยามความหมายของ วัว ควาย กลับกลายเป็นสัตว์สวยงาม และสัตว์เศรษฐกิจในยุคทุนนิยม ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความจริงชุดใหม่ที่ถกเถียง วิวาทะช่วงชิงนิยามความหมาย และสร้างระบบคุณค่าให้กับ วัว และควาย ในมุมมองของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่สร้างพื้นที่

ความจริงของตนเองภายใต้บริบทความเชื่อของแต่ละกลุ่ม และใช้ความจริงเหล่านั้นในการถกเถียงวิวาทะกัน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการอธิบายตัวเองอย่างน่าสนใจ

บทความวิชาการชิ้นนี้นำเสนอผลการศึกษผ่านการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูลในประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ 1. การศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคน และวัว ควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจพัฒนาการความสัมพันธ์ และการให้นิยามความหมายของ คน กับ วัว ควาย 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย ในวิถีของนายฮ้อย เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย และการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่า และการให้นิยามความหมายของวัวควาย ในระบบเกษตรกรรมดั้งเดิม สูระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่ โดยใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้รู้ซึ่งเป็นนายฮ้อยที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าขายวัว ควาย และ 3. การศึกษาประเด็นวิวาทะช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในเรื่องระบบคุณค่าและการให้ความหมายของการเลี้ยงวัวควายในสังคมไทย โดยใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมในการวิเคราะห์ให้เห็นถึง “พื้นที่ทางกายภาพ” “พื้นที่ทางสังคม” “พื้นที่ออนไลน์” เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับ วัว ควาย ตั้งแต่การให้นิยามความหมาย วัว ควาย ในระบบไร่นา และมุมมองการวิเคราะห์พื้นที่ทางสังคมเกี่ยวกับ วัว ควาย ในกระแสทุนนิยมปัจจุบัน ตลอดจนการปรากฏตัวขึ้นในโลกไซเบอร์ของ วัว ควายในพื้นที่ออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต

1. วรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคน และวัว ควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์

งานที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ระหว่าง คน และวัว ควาย ในประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัด แม้วัว และควายจะเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนมาช้านาน โดยเฉพาะงานทางสังคมศาสตร์ที่ทำการศึกษาด้านนี้ได้ถูกละเลยมองข้ามจนเกิดช่องว่างของความรู้ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ของคน กับ คน และ คน กับ วัว ควาย ที่เคลื่อนผ่านกาลเวลา ตามยุคสมัยที่ได้เปลี่ยนแปลงไปเนืองงานเกี่ยวกับวัว ควายในเนื้อหาเชิงเทคนิคการเลี้ยง การพัฒนาพันธุ์ตามระบบปศุสัตว์ค่อนข้างมีปริมาณมากกว่างานศึกษาในมิติทางสังคมศาสตร์อย่างเห็นได้ชัด ผู้ศึกษาได้เรียบเรียงงานศึกษาเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของคนและวัวควาย เพื่อสะท้อนให้เห็น

ถึงสถานภาพขององค์ความรู้ และพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่าง คน และวัวควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์ดังนี้

งานเขียนของ (Chanthalakkhana, C.,1984) ได้เรียบเรียง และสรุป เกี่ยวกับเรื่องควายในระบบไร่นาไทย ซึ่งเป็นข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบเข้าด้วยกันโดยมีประเด็นสำคัญคือ 1) ซึ่ให้เห็นบทบาทของ วัว ควาย ในระบบ ไร่ นาไทยอันเป็นระบบไร่ นาแบบผสม 2) เพื่อรวบรวมความรู้พื้นฐานและวิชาการอัน เหมาะสมกับการเลี้ยงควาย ภายใต้อาณาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทย สังเกตเห็นได้ว่า งานของ Chanthalakkhana ถึงแม้จะมีการผสมผสานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และ สังคมศาสตร์ไว้ แต่มีสัดส่วนเน้นหนักไปทางข้อมูลการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาสายพันธุ์ ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างควายกับคนมีรายละเอียดไม่เพียงพอกับการอธิบาย สังเคราะห์เรื่องคุณค่า แต่ก็ได้สะท้อนมุมมองของสังคมไทยเกี่ยวกับควายในช่วงการเริ่ม ต้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาประเทศในช่วงปี ค.ศ. 1984 และลักษณะงาน ได้ให้ความสำคัญและคุณค่าของควายมากกว่าวัวตามความสำคัญของการใช้ควายเป็น แรงงานในยุคนั้นซึ่งยังใช้สัตว์เป็นแรงงานสำคัญก่อนยุคการพัฒนาใช้รถไถนาเดินตาม ซึ่งสะท้อนภาพทางเศรษฐกิจในยุคดังกล่าวให้เห็นว่า ระบบเกษตรกรรมของไทยยังไม่ ได้มีการส่งเสริมผลิตทางการเกษตรเพื่อตอบสนองระบบตลาดและการค้ามากนัก

ในยุคต่อมาช่วงปี ค.ศ. 1988 (Tung Kula Rong Hai Development Cooperation Project, et al.,1988) ได้ร่วมกันจัดเสวนาวิชาการเรื่องวัวควายหายไป ไหน? โดยมีองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมถึงนักวิชาการท้องถิ่นเข้าร่วมพูดถึงประเด็น ความสัมพันธ์ของคน และวัว ควาย ในเขตพื้นที่ภาคอีสานโดยมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับ สถานการณ์การใช้แรงงานวัว ควาย ที่คนชนชาบ้านเกี่ยวกับวัวควาย และรถไถ ผลกระทบของตลาดนัดวัวควาย วิธีการผลิตแผนใหม่ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาคอีสาน และมีมติทางวัฒนธรรมอีสานกับวัวควายที่เริ่มหายไปจากระบบไร่ นา เป็นการเสวนาที่ นำประเด็นปัญหา และลักษณะความสัมพันธ์ของวัว ควาย และคน ซึ่งเกิดการ เปลี่ยนแปลงและได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ระบบเกษตรกรรม และสภาพสังคม วัฒนธรรม รวมถึงแบบแผนในวิถีชีวิตที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งงานเสวนานี้เป็นการ ตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบในวงกว้างต่อวิถีชีวิตของชาวนาใน ภาคอีสาน เพราะเมื่อวัว ควายเริ่มหายไป ระบบการเกษตรของชาวนาก็เริ่มเปลี่ยน ปุ๋ยคอกมูลสัตว์ก็เริ่มหายไป ฟุ้งหญ้า ป่าเลี้ยงสัตว์ก็เริ่มหายไป งานชิ้นนี้จึงเป็นงาน

ชุดแรก ๆ ในอีสานที่นักวิชาการ นักพัฒนา เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เริ่มมาคุยกันถึงสภาพ ปัญหาเรื่องวัว ควายที่มีผลกระทบต่อสังคมอีสาน อันเนื่องมาจากระบบเกษตรกรรม แขนใหม่ และระบบเศรษฐกิจที่ถูกกระตุ้นจากนโยบายของภาครัฐทำให้เกิดการขยาย ตัวของภาคการเกษตร ขยายพื้นที่ดินทำกิน การขยายตัวลักษณะเช่นนี้ต้องพึ่งพิง เทคโนโลยีเครื่องจักรทางการเกษตรมากยิ่งขึ้น ทำให้บทบาทของวัว ควาย ในระบบไโร นาไทยเริ่มลดความสำคัญลง จนเกิดเป็นโครงการร่วมศึกษาและรณรงค์การใช้แรงงาน ควาย ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

ซึ่งในปีต่อมางานศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของตลาดนัดวัวควาย” (On-dam, B., et al., 1989) เป็นโครงการต่อเนื่องจากการเสวนาเรื่องวัวควายหาย ไปไหน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของตลาดนัดวัว ควายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ควายกับการมีตลาดนัด 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตลาดนัดวัวควายต่อระดับ จริยธรรม และบริโภคนิสัยของ ชุมชน ซึ่งลักษณะงานศึกษาเป็นทั้งงานข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยศึกษาที่ตลาดนัดวัวควายบ้านส้มโฮง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มบุคคลที่ ร่วมซื้อขายแลกเปลี่ยนมาจากหลายจังหวัดในภาคอีสาน สัดส่วนของคนที่น่าวัว ควาย มาขายประมาณ 70 % และที่นำมาเพื่อแลกเปลี่ยน ประมาณ 30 % วัวควายในตลาด นัดบางส่วนมาจากประเทศเพื่อนบ้านเพราะราคาถูก และระบบกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับควาย เริ่มเปลี่ยนแปลงไป คนเริ่มจะมีแนวโน้มในการมีวัวควายไว้ในครอบครองลดน้อยลง จะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของตลาดนัดวัว ควาย เป็นผลจากการพัฒนาระบบโครงสร้าง พื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนระบบตลาดการค้าที่มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น กลไกการค้าขายวัว ควาย เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต รูปแบบการค้าขายวัว ควายในลักษณะแบบเดิมที่นายฮ้อยต้องไล่ต้อนวัวควายด้วยการเดินทางแบบกองคาราวานเพื่อนำ วัว ควายไปขายในภาคกลางสูญหายไปในวิธีการตลาดแบบใหม่ พื้นที่ ตลาดนัดวัว ควายมีการพัฒนารูปแบบการค้าขายในลักษณะของการเป็นพื้นที่กลาง ซึ่ง ระบบตลาดดังกล่าวได้เกิดขึ้น และกระจายอยู่ทั่วไปในภาคอีสาน

เนื่องงานการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องวัวควายงานหนึ่งในแถบอีสานใต้ที่ได้ทำการ ศึกษาผ่านการประเมินผลโครงการเลี้ยงสัตว์แบบพื้นบ้านโดยเน้นเฉพาะการเลี้ยงวัวของ ชาวบ้าน 3 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีวัวที่ เลี้ยงต่ำกว่า 5 ตัว บางรายก็ไม่มีวัวอาศัยการรับจ้างเลี้ยงวัว วัวที่ชาวบ้านเลี้ยงส่วนใหญ่

เป็นวัวพันธุ์พื้นเมือง ลักษณะการเลี้ยงของชาวบ้านใช้การเลี้ยงแบบปล่อย และอาศัยทำเลเลี้ยงสัตว์สาธารณะ การขยายพันธุ์วัวชาวบ้านใช้วิธีการปล่อยให้วัวผสมพันธุ์กันเองในทุ่ง และปล่อยให้คลอดเองตามธรรมชาติ การซื้อขายวัวชาวบ้านนิยมขายวัวให้กับนายฮ้อยที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน มีการดูแลรักษาวัวโดยใช้ความรู้ในท้องถิ่น เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Kuntanan, N., 1991) ซึ่งจากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่างานชิ้นนี้ได้สะท้อนภาพระบบการเลี้ยงวัวในช่วงปี ค.ศ. 1991 ซึ่งในช่วงนั้นวัวได้เริ่มเปลี่ยนบทบาทจากสัตว์ที่ใช้แรงงานในภาคการเกษตรเป็นสัตว์เศรษฐกิจ หากแต่ในเขตอีสานใต้การดูแลพัฒนาพันธุ์ก็ยังเป็นการปล่อยให้ไปตามสภาพธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของคน กับ วัว ในช่วงเวลานี้ วัว จึงถูกมองว่า มีความหมายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่จะสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจากคุณค่าการเป็นเนื้อ และอาหาร

ในยุคที่วัว และควายถูกให้คุณค่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจ คนได้ให้คุณค่าความหมายเชิงเศรษฐกิจต่อวัว มากกว่าควายเพราะข้อจำกัดเรื่องการเลี้ยง อัตราการเจริญเติบโต ดังเห็นได้จากงานส่วนหนึ่งของ Konantha, C. (1999) ซึ่งได้แปล The Water Buffalo : New Prospects for an Underutilized Animal, by Board on Science and Technology for International Development เป็นภาษาไทยโดยการสนับสนุนจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ชื่อเรื่อง กระบือสัตว์ที่ยังใช้ไม่คุ้มค่า โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ มุมมองที่มีต่อควายในโลกตะวันตกกว่ายังไม่ได้การยอมรับเท่ากับวัว ควายกลายเป็นสัญลักษณ์ของความอดทน และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเอเชียที่มีการปรับตัวเก่งในสภาพแวดล้อมที่ต่าง ๆ กัน งานนี้สื่อสารกับสาธารณชนในเชิงวิทยาศาสตร์ที่พยายามบอกถึงคุณประโยชน์ของควายในแง่มุมมองด้านสรีระ อัตราการแลกเนื้อ การผลิตน้ำนม งานแปลชิ้นนี้สะท้อนถึงวิวัฒนาการและการสร้างวาทกรรมระหว่างวัว และควายจากมุมมองโลกตะวันตก ที่พยายามสร้างระบบคุณค่าของควายให้ทัดเทียมวัว ในแง่มุมมองทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีลักษณะที่พึงประสงค์ทางเศรษฐกิจมาเป็นตัวกำกับ ซึ่งปรากฏการวิวัฒนาการ และการสร้างวาทกรรมลักษณะนี้เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างแพร่หลายในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าระบบคุณค่าของวัวและควายไม่ได้ถูกพัฒนาให้ทัดเทียมกันตลอดเวลา วาทกรรมจากโลกตะวันตกมีส่วนอย่างมากในการกำหนดคุณค่าของวัวให้ดูเด่นกว่าควายเสมอมา ซึ่งจะแทรกตัวอยู่ในกิจกรรมทางปศุสัตว์และการส่งเสริมของภาครัฐ

งานศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและวัว ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ในช่วงปี ค.ศ. 1998 - 2000 คืองานของ Detthonkam, A. (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “หัวเชือกวัวชน” ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเป็นการอธิบายลักษณะบุคลิกของคนใต้ผ่าน วัฒนธรรมการชนวัว และการเลี้ยงวัวชน กับผู้เลี้ยงวัวชน ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ ระหว่างวัวชนในแง่ของความหมายใหม่ที่อธิบาย “วัวชน” ให้เห็นนัยที่มากกว่าเรื่อง การพนัน ซึ่ง หัวเชือกวัวชนเสมือนเป็นสัญลักษณ์ในการอธิบายบุคลิกภาพของคนปักษ์ใต้ กลุ่มหนึ่ง ที่เดิมทีมักถูกกล่าวถึงในแง่ลบหรือสะท้อนการมีอคติต่อคนใต้

ผลจากการศึกษาพบว่า การคัดเลือกสายพันธุ์วัวชนเกิดจากคติความเชื่อและ ภูมิปัญญาแบบพุทธเกษตรไทยผสมแบบฮินดูที่เน้นสรีระร่างกายแข็งแรงสอดคล้องกับ หลักวิทยาศาสตร์ วิธีการเลี้ยงวัวต้องเลี้ยงอย่างดี อาหารคืออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีการฝึกซ้อมอย่างดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นความพากเพียรเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ซึ่งหาก นำหลักการนี้ไปประยุกต์ในกิจกรรมอื่นก็น่าจะทำให้ประสบผลสำเร็จ

วิถีชีวิตของคนเลี้ยงวัวชน จะต้องอยู่กับ หลับนอนกับวัว เสมือนหนึ่งวัวเป็น สมาชิกของครอบครัว และคนในครอบครัวต่างก็ยอมรับสภาพนี้ กิจกรรมการเลี้ยงวัว ชนได้ก่อให้เกิดเครือข่ายทางธุรกิจสืบเนื่องมากมาย เช่น มีอาชีพเลี้ยงวัว ตัดหญ้ารับจ้าง เพาะพันธุ์วัวชนขาย มีการขายอาหารเครื่องต้ม สร้างโรงเรือนวัวให้เช่า ช่วยพัฒนา เศรษฐกิจของคนใต้อีกทางหนึ่ง แบบฉบับของผู้เล่นวัวชนจะต้องเป็นนักเลง ใจถึง พึ่ง ตนเอง ชิงการนำ กล้าได้กล้าเสีย ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับค่านิยมของชาวใต้ที่เคย เป็นกลุ่มบุคคลในรัฐชายขอบมาก่อน

ข้อเสนอแนะคือ การศึกษากิจกรรมการชนวัวโดยเน้นหนักในแง่เศรษฐกิจ ว่ากิจกรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในตลาดจำนวนมากน้อยเท่าใดและ อย่างไร ควรหาวิธีการที่สามารถนำกิจกรรมนี้มาช่วยเสริมสร้างแนวทางในการพัฒนา และสร้างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ งานชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ของคนกับสัตว์อย่างวัวในมิติที่แตกต่างออกไปจากวัว ควายในระบบเกษตรกรรม ที่เน้นใช้แรงงาน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนระบบคุณค่าของวัวชนในการแสดง อัตลักษณ์ของคนใต้ผ่านสัญลักษณ์การแสดงออก และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมคนเลี้ยง วัวชน ผ่านการตีความหมาย อธิบายความสัมพันธ์ วัว จึงเป็นเสมือนปัจจัยสำคัญใน การดำรงชีวิตของคนใต้กลุ่มหนึ่งที่ทำให้คุณค่าของวัวแตกต่างจากสถานภาพที่มันเคยเป็น และระบบความสัมพันธ์นี้ก็ยังคงถูกพัฒนาต่อไปเพราะงานวิจัยนี้ได้สร้างพื้นที่เส้น

ทางให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนได้ และวัชน ให้มีพื้นที่การอธิบายความเป็นตัวตนในสังคมไทย

งานการศึกษาเกี่ยวกับคนและวั งานหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้ทำการศึกษางานเชิงประวัติศาสตร์เรื่อง พ่อค้าวัวต่างผู้บุกเบิกการค้าขายในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ในอดีตทางภาคเหนือมีกลุ่มพ่อค้ากลุ่มหนึ่งที่ใช้วัวเป็นพาหนะในการลำเลียงสินค้าเพื่อนำไปค้าขายตามหมู่บ้าน และที่อกเขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้แรงงานวัวในบทบาทของเป็นพาหนะลำเลียงสินค้าเพื่อการจำหน่าย วัวต่าง และพ่อค้าเริ่มหายไปในช่วงที่ถนนเส้นทางการติดต่อในภาคเหนือเริ่มสะดวกขึ้น พ่อค้าวัวต่างจึงเหลือเพียงตำนานในหน้าประวัติศาสตร์ของภาคเหนือในปัจจุบัน (Chuchat, C., 2002)

จะเห็นได้ว่างานในช่วงปัจจุบันเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ของคนและวัวควายมีค่อนข้างจำกัด โดยมีงานชิ้นหนึ่งได้ทำการศึกษาแนวทางการเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาเปอะ ตำบลชาติตระการ อำเภอลำปาง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ชาวบ้านนาเปอะใช้วิธีการเลี้ยงวัวโดยปล่อยวัวเข้าป่าเป็นเวลาแปดเดือนตั้งแต่ช่วงต้นฤดูฝนจนถึงต้นฤดูหนาว โดยเจ้าของวัวไปดูวัวของตนเองสัปดาห์ละครั้งโดยนำเกลือไปให้วัวกินด้วยทุกครั้งเพื่อเพิ่มแร่ธาตุ ชาวบ้านนาเปอะจะมีความผูกพันกับวัวทุกตัว โดยสังเกตได้จากการที่เจ้าของตะโกนเรียกไม่ว่าวัวทุกตัวในฝูงจะออกมาหาเจ้าของทันที การเลี้ยงวัวในป่าบนเขายังทำให้ชาวบ้านมีเวลาในการประกอบอาชีพอื่นเพราะไม่ต้องเฝ้าเลี้ยงวัวทุกวันเหมือนการเลี้ยงวัวในพื้นที่ราบ วัวตัวเมียจะตกูกเกือบทุกปี การขายวัวจะมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน อำนาจการต่อรองราคาขึ้นอยู่กับเจ้าของวัว นับได้ว่า คน วัว ป่าเขา ของชาวบ้านนาเปอะสามารถอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกันและกัน เป็นระบบเช่นนี้มายาวนาน (Riwthongchai, P., et al., 2005) การศึกษาของ Riwthongchai, et al. ได้สะท้อนรูปแบบการเลี้ยงวัวโดยการพึ่งพาธรรมชาติ ในบทบาทที่วัวอยู่ในสถานภาพของสัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือขายเพื่อนำไปเป็นอาหาร งานชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าจริงแล้วในระบบทุนนิยมบางครั้งก่อให้เกิดระบบการเลี้ยงที่ทันสมัยตามกระแส ต้องใช้เครื่องทุ่นแรงในการจัดการ เช่น เครื่องตัดหญ้า หรือต้องทำแปลงหญ้าสำรองไว้ให้วัวกิน และจากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าระบบการเลี้ยงแบบเดิมคือการพึ่งพาธรรมชาติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมสมัย หากแต่คุณค่าของวัวอาจเปลี่ยนสถานภาพไปตามเงื่อนไขความจำเป็นที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมในภาคการเกษตร

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของคน และวัว ควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์

	ความสัมพันธ์ของคน และวัว ควาย ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์											
	ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์	ข้อมูลทางสังคมศาสตร์	ให้ความสำคัญและคุณค่าของวัว	ให้ความสำคัญและคุณค่าของควาย	มีการใช้ควายเป็นแรงงาน	วัว ควายเริ่มหายไปจากระบบการเกษตร	ระบบกรรมสิทธิ์ และการครอบครอง	วัวควายบางส่วนมาจากประเทศเพื่อนบ้าน	เป็นสัตว์เศรษฐกิจ	วัฒนธรรมการชนวัว และการเลี้ยงวัวชน	พาหนะในการค้าเลี้ยงสินค้า	เป็นสัญลักษณ์ การแสดงออก พฤติกรรม
Chanthalakkhana, C. (1984)	/	/	/		/							
Tung Kula Rong Hai Development Cooperation Project, et al. (1988)						/			/			
On-dam, B., et al. (1989)							/	/				
Konantha, C. (1999)			/									/
Kuntanan, N. (1991)									/			
Detthongkam, A. (2000)										/		/
Chuchat, C. (2002)											/	
Riwthongchai, P., et al. (2005)									/			

จากข้อมูลในตารางและการทบทวนสถานภาพองค์ความรู้เรื่องคนกับวัวควาย ผู้ศึกษาพบว่างานในด้านนี้มีความซับซ้อนจำกัด งานการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งศึกษาถึงบทบาทของวัว ควายในระบบไร่ นา ไทย เพราะสถานภาพเดิมของวัวควายคือสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้ใช้งานในไร่ นา ภาพของงานส่วนหนึ่งเป็นงานในเชิงวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ที่กล่าวถึงระบบการเลี้ยง การปรับปรุงสายพันธุ์ งานการศึกษาเรื่องวัวควายถูกละเลยที่จะศึกษาถึงบทบาท และความหมายของวัว ควาย ในบทบาท และคุณค่าด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในสภาพสังคมปัจจุบัน จะมีเพียงงานของ Detthongkam และ Chuchat ที่ศึกษาเกี่ยวกับคนและวัว ในบทบาทที่แตกต่างออกไปจากการใช้แรงงานในไร่ นา คืองานของ Detthongkam ได้ทำการศึกษาเรื่องหัวเชือกวัวชนสะท้อนวิถีชีวิตคนใต้กลุ่มหนึ่งที่เลี้ยงวัวชน แสดงให้เห็นถึงระบบคุณค่า ความหมายของวัวในฐานะบทบาทที่แตกต่างออกไป และปรากฏการณ์ความถึงอัตลักษณ์บุคลิกของคนใต้ ซึ่ง Detthongkam พยายามสะท้อนออกมาจากกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในขณะที่งาน

ของ Chuchat นำเสนอบทบาทว้าวในภาคเหนือในฐานะวัวต่าง หรือวัวพันธุ์พื้นเมืองที่
ใช้ขนส่งของสัมภาระเป็นแรงงานในการบรรทุกตระเวนเพื่อขายสินค้าในอดีต ซึ่งปัจจุบัน
บทบาทนี้ก็หายไปเพราะกระแสการพัฒนาสมัยใหม่

งานส่วนหนึ่งมุ่งศึกษาถึงแนวทางการเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่ง
เป็นการศึกษาที่อิงอยู่กับกระแสท้องถิ่นนิยม และระบบการเลี้ยงวัวแบบเดิม แต่ใน
ปรากฏการณ์จริงระบบการเลี้ยงวัวเกิดขึ้นอย่างหลากหลายตามสภาพสังคมที่
เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับคนและวัว ควาย ในครั้งนี้ทำให้
ผู้ศึกษาพิจารณาเห็นพัฒนาการทางความหมาย และคุณค่าที่สะท้อนออกมาจากผลการ
ศึกษา ซึ่ง ความหมาย และคุณค่าที่ซ่อนตัวอยู่ในระบบการเลี้ยงวัว ควาย ผ่านพัฒนาการ
เชิงประวัติศาสตร์จากการเลี้ยงในระบบไร่นาสู่การเลี้ยงในระบบทุน คุณค่าของงาน
บทความนี้ผู้ศึกษาเชื่อว่าจะสามารถสะท้อนระบบความสัมพันธ์ของคนกับคนซึ่งมีหลากหลาย
กลุ่มมากขึ้น และสะท้อนความสัมพันธ์ของความหมายและคุณค่าซึ่งมีหลายมิติ
มากกว่าเดิม อันจะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันได้อย่างเป็น
พลวัต

อย่างไรก็ดี ข้อสังเกตประการสำคัญจากการทบทวนงานศึกษาทาง
สังคมศาสตร์เกี่ยวกับวัว ควาย พบว่า นอกจากระบบสังคมที่มีการพัฒนาความเจริญ
มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทว้าว ควายในระบบไร่มาแล้ว เงื่อนไขของ
สถานะทางเศรษฐกิจ และนโยบายของภาครัฐในแต่ละยุคสมัย ที่สะท้อนออกมาในบาง
มิติของงานศึกษาชิ้นต่าง ๆ ซึ่ให้เห็นว่า สถานะทางเศรษฐกิจ และนโยบายของภาครัฐ
นั้น มีอิทธิพลในการกำกับ และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของ วัว ควายในระบบ
ไร่ นาไทย รวมถึงการสร้างระบบคุณค่า และการให้ความหมายวัว ควาย ในบริบทของ
การพัฒนา รูปแบบการเลี้ยงลักษณะใหม่ ๆ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยภายใต้
การเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวข้างต้นนั้น ได้ทำให้เกิดกลไกของสังคมในหน่วยการผลิตของ
เกษตรกร นายฮ้อยค้าวัวควาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีของ วัว ควาย บุคคลต่าง ๆ เหล่า
นี้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว และควาย โดยบทบาทของ “คน” ได้ทำ
หน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่มีความพยายามที่จะปรับตัว ต่อสู้ และดิ้นรนให้สามารถพัฒนาระบบใหม่ ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาสายพันธุ์ การพัฒนารูปแบบการเลี้ยงดูแล วัว ควาย
การพัฒนากระบวนการค้าขายแลกเปลี่ยน การนิยามความหมาย วัว ควาย ให้สอดคล้อง
อย่างเป็นพลวัตกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา และปฏิเสธมิได้ว่า

ในวิถีการค้าขายแลกเปลี่ยนวัว ควาย ของนายฮ้อยนั้นสามารถสะท้อนภาพ การเปลี่ยนแปลง และภาพความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควายได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย ในวิถีของนายฮ้อย

วัว และควาย เป็นสัตว์ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์มาช้านานโดยเฉพาะในสังคม เกษตรกรรม เพราะในอดีต วัว และควายถือว่าเป็นสัตว์ที่มนุษย์ต้องใช้แรงงานในการ ทำการเกษตร และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนพาหนะ “เกวียน” ที่ชาวบ้านโดย เฉพาะในภาคอีสานใช้เดินทางอพยพเพื่อหาพื้นที่อุดมสมบูรณ์ในอดีตที่ผ่านมา

องค์ความรู้เกี่ยวกับ วัว และควาย ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งองค์ความ รู้เรื่องการดูแลบำรุงรักษา การคัดเลือกพันธุ์ การดูลักษณะวัว ควายที่ดี ซึ่งเป็นศาสตร์ ที่ถูกส่งสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน ศาสตร์ดังกล่าวได้ถูกพัฒนาขึ้นมาควบคู่ กับความสำคัญของวัวควายซึ่งมีคุณค่า มีความหมายในฐานะเป็นสัตว์มีคุณประโยชน์ ต่อมนุษย์ในด้านการทำเกษตรกรรม

เมื่อวัว ควายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในสังคมเกษตรกรรม ความ ต้องการที่จะได้มาซึ่งวัว ควายที่มีลักษณะดี หรือมีร่างกายบึกบึนแข็งแรงเหมาะ กับ การนำมาใช้งาน ก็เกิดขึ้นพร้อมกับระบบการแลกเปลี่ยน ซื้อขาย จนถือว่า วัว และ ควายเป็นมูลมั่งมรดกอย่างหนึ่งของชาวอีสาน เป็นมรดกที่ตกทอดเพื่อใช้เป็นแรงงาน ในครัวเรือนจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่งมาช้านาน องค์ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูแลรักษา การดูลักษณะวัว ควาย ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงที่กลไกการแลกเปลี่ยนวัว ควาย ได้ถูกพัฒนาขึ้น จากผู้รู้และยี่ดออาชีพค้าขายวัว ควาย คือ นายฮ้อยวัว นายฮ้อยควาย ซึ่งคำว่า 'นายฮ้อย' เป็นสรรพนามซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นของคนอีสาน ที่ใช้เรียกกลุ่มบุคคล ที่มีอาชีพและบทบาทในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ และมักเรียกตามชื่อประเภท สินค้า ดังนั้นกลุ่มคนที่ค้าขายวัว-ควาย จะถูกเรียกว่า นายฮ้อยวัว-ควาย หากแต่ นายฮ้อยวัว นายฮ้อยควาย มีบทบาทสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในระบบเกษตรกรรมของ คนอีสานใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มพ่อค้าสินค้าประเภทอื่นๆ เมื่อพูดถึงสรรพนามคำว่า “นายฮ้อย” คนอีสานจึงมักนึกถึงคนที่มืออาชีพซื้อขายแลกเปลี่ยน วัว ควาย

นายฮ้อยได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยน วัว ควาย เพราะสภาพสังคมอีสานในอดีตการค้าซื้อขายแลกเปลี่ยนวัว และควายในลักษณะ

สังคมดั้งเดิมที่มีสภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย มีสภาพเป็นทุ่งนา และป่าเขา การค้าขาย แลกเปลี่ยนวัวควายจึงต้องอาศัยการเดินทางรอนแรมไปค้าขายกันในแถบภาคกลาง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางยาวนานหลายเดือน ดังนั้นการจะนำวัว-ควาย ไปขายจึงต้องอาศัยการรวมตัวเดินทางกันเป็นหมู่คณะกองคาราวานเพื่อความปลอดภัย และจากการเดินทางในลักษณะนี้เอง ได้บ่มเพาะประสบการณ์ให้กับกลุ่มนายฮ้อยที่นำวัว-ควาย ไปค้าขาย กลายเป็นตำนาน “นายฮ้อย” สร้างเป็นละครยอดนิยมเรื่องนายฮ้อยทมิฬในช่วงเวลาผ่านมา จากความยากลำบากของการเดินทางและเพื่อให้การเดินทางแต่ละครั้งสามารถขายวัว-ควาย ได้เงินกลับมาบ้าน นายฮ้อย จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในการดูลักษณะสัตว์ที่เป็นมงคล-อับมงคล หรือลักษณะสัตว์ที่เลี้ยงโตเร็ว นายฮ้อยส่วนใหญ่จะมีพื้นความรู้เทคนิควิธีการในการเลี้ยงสัตว์และการดูแลป้องกันรักษาโรคสัตว์ รวมทั้งการประเมินราคา และการต่อรองการค้าขายวัว-ควาย ด้วยบทบาทดังกล่าวคนในชุมชนจึงให้ความเชื่อถือ “นายฮ้อย” ว่าเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนตลอดมา

งานศึกษาของ Yomnat, P. (2003) ได้ศึกษาภูมิปัญญาของนายฮ้อยวัว-ควาย ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้พบว่าบทบาทของนายฮ้อยมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม โดยมีปรากฏการณ์สำคัญเป็นสองช่วงการเปลี่ยนแปลงคือ

นายฮ้อยรุ่นแรก ช่วงปี ค.ศ. 1932 - 1962 นายฮ้อยรุ่นนี้ได้รับความยอมรับจากคนในสังคมอีสานว่าเป็นกลุ่มคนที่มี วิทยุ และมีประสบการณ์ในทางการค้า มีความเป็นผู้นำสูงและได้รับความเชื่อมั่นในการซื้อขายวัว-ควาย จากเจ้าของวัวควายเป็นอย่างดี ซึ่งจะมีหน้าที่ในการควบคุมกองคาราวานวัวและควาย รวมทั้งลูกน้องอีกจำนวนมากเพื่อไล่ต้อนวัวควายไปขายยังภาคกลาง และยังเป็นผู้ที่มีเครือข่ายนายฮ้อยด้วยกันสามารถพึ่งกันได้ตลอด มีประเพณีการไปยามเสี้ยว (เยี่ยมเพื่อน) ที่ต้องปฏิบัติตลอดเวลา กับเพื่อนเครือข่ายนายฮ้อยผู้ทำอาชีพค้าขายวัว-ควาย ด้วยกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แห่หลังสินค้า ที่สำคัญที่สุดคือรู้จักเทคนิคการค้าขาย การต่อรองราคา

นายฮ้อยรุ่นต่อมาถือเป็นนายฮ้อยรุ่นกลาง ที่ทำอาชีพค้าขายแลกเปลี่ยนวัวควายอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1962 - 1977 ซึ่งเป็นยุคการเปลี่ยนแปลงการค้าขายวัว-ควาย เพราะในช่วงปี ค.ศ. 1961 เป็นต้นมา รัฐบาลเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ระบบสาธารณูปโภคจึงเริ่มถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มมีถนนในการคมนาคมสะดวก นายฮ้อยจึงไม่จำเป็นต้องไล่ต้อนวัว ควายไปขายที่ภาค

กลาง เริ่มมีการพัฒนาการการใช้รถบรรทุก และการมีพ่อค้าจากภาคกลางเดินทางมาซื้อแล้วลำเลียงขนไปขายเอง ทำให้บทบาทนายฮ้อยวัว-ควาย จำกัดบทบาทอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก เปลี่ยนบทบาทเป็นการนำวัว-ควาย จากนอกพื้นที่เข้ามาขายในตลาดนัดวัว-ควาย และขายไปนอกพื้นที่ แต่เครือข่ายของนายฮ้อยด้วยกันเองก็ยังคงมีความจำเป็น และมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องอยู่ และพัฒนาระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนมาจนถึงปัจจุบัน

ในขบวนการค้าขายของนายฮ้อยรุ่นนี้ เมื่อมีการซื้อขายวัว-ควาย จะมีการกำหนดจุดนัดพบกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นหรือที่มาของตลาดนัดวัว-ควาย ในท้องถิ่น นายฮ้อยรุ่นนี้ก็ยังเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ทั้งการดูแลสุขภาพสัตว์ การเลี้ยงดูและรักษาโรค การค้าขายเน้นวัว-ควายที่นำไปใช้งานเป็นหลัก หากแต่สภาพสังคมอีสานกับการเลี้ยงวัวควายในยุคนี้ได้เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในการนำพาประเทศสู่ความทันสมัยและมุ่งให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย เพราะโครงสร้างสังคมเกษตรกรรมแบบยังชีพของไทยได้เริ่มพลิกบทบาทสู่สังคมเกษตรแบบใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตรมาทดแทนแรงงานจากสัตว์อย่างวัว ควาย บทบาทและสถานภาพของวัว ควาย จากสัตว์ที่ใช้เป็นแรงงานในภาคการเกษตรจึงถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกลอย่างรถไถนาเดินตาม บทบาทใหม่ของวัว และควายจึงเปลี่ยนสถานภาพกลายเป็นอาหารเพียงอย่างเดียว สภาพการณ์เช่นนี้ดำรงอยู่ร่วมสองทศวรรษ ซึ่งวัว และควายก็มีสถานภาพในเรื่องความต้องการที่ใช้เป็นอาหาร และข้อจำกัดในการเลี้ยงแตกต่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่วัวกลายเป็นสัตว์ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจตามความต้องการเนื้อของท้องตลาด และการเลี้ยงดูที่ง่ายกว่าควายมาก กระแสการนิยมการเลี้ยงวัวในฐานะสัตว์เศรษฐกิจจึงมีช่องทางที่ดีกว่าควายอย่างมาก

ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของ คน และวัว ควาย ผ่านเรื่องราวของนายฮ้อยนั้นทำให้เราพิจารณาเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่า และการให้นิยามความหมายของวัวควายในระบบเกษตรกรรม ซึ่งเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรแบบยังชีพที่วัวควายนั้นมีความสำคัญมากในวิถีเกษตรกรรมลักษณะดังกล่าว การพัฒนาระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่ตั้งแต่ยุคหลังปี ค.ศ. 1961 เป็นต้นมานั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ภาพความสำคัญของวัว ควาย ในระบบไ้ร่รนาของสังคมเกษตรกรรมเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง เครื่องจักรสมัยใหม่ในระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่ได้เข้ามาทำบทบาทหน้าที่แทน วัวควายในวิถีเกษตรกรรมแบบเดิมโดยสิ้นเชิง ระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัว ควาย ของ

นายฮ้อยอีสานในช่วงปี ค.ศ. 1962 – 1977 ได้บอกกับเราอย่างชัดเจนว่า วัว ควาย ได้เริ่มถูกนิยามกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่าย ควบคู่กับการเติบโตของยุคเกษตรกรรมเครื่องจักรสมัยใหม่

การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของระบบนายฮ้อยตั้งแต่อดีตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนจบจนถึงปัจจุบัน ได้สะท้อนภาพของพลวัตทางเศรษฐกิจในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน ในฐานะที่ตัวนายฮ้อยเปรียบเสมือนกลไกหนึ่งของการขับเคลื่อน ระบบการค้าขาย แลกเปลี่ยนวัว ควาย ให้เกิดการพัฒนาวិธีการค้าขายควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ นายฮ้อยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดรูปแบบการตลาดวัว ควาย การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการซื้อขาย และการพิจารณาคัดสรรคุณลักษณะที่ดีของวัว ควายซึ่งสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นแล้ว นายฮ้อยยังเป็นสื่อกลางสำคัญในภาพความสัมพันธ์ทางสังคมที่ปะทะสังสรรค์เชื่อมโยงสังคมในบริบทของวิถีวัว ควาย ให้เกิดภาพความสัมพันธ์ระหว่าง คน กับ คน และคน กับ วัวควาย ในมิติความสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย เช่น ความสัมพันธ์ในมิติของเครือข่ายการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัว ควาย ความสัมพันธ์ในมิติความนับถือดูแลกันฉันท์เครือญาติ หรือ ภาพความสัมพันธ์ที่ถูกยกระดับพัฒนาเป็นเครือข่ายนายฮ้อยในโลกไซเบอร์ ในเพจ และกลุ่มซื้อขายแลกเปลี่ยนวัวควาย และการแลกเปลี่ยนความรู้การพัฒนาสายพันธุ์แบบออนไลน์ จนพัฒนารูปแบบเป็นนายฮ้อยไซเบอร์ในยุคปัจจุบัน

ภาพความสัมพันธ์ของ คน และวัว ควาย ที่แสดงออกผ่านในวิถีของนายฮ้อยในอดีตนั้นมีความแตกต่างจากปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ กลุ่มคนที่ทำหน้าที่เป็นนายฮ้อยในอดีตก่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก่อนที่การคมนาคมขนส่งจะพัฒนาจนเกิดตลาดแบบใหม่อย่างคึกคักราวช่วงปี ค.ศ.1985 นายฮ้อยรุ่นก่อนปี ค.ศ.1962 คือภาพตัวแทนของพ่อค้าที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีอุดมการณ์ และเป็นพี่พี่ของบรรดาเกษตรกรในช่วงเวลานั้น ภาพความสัมพันธ์ระหว่างนายฮ้อยในอดีตกับเกษตรกรเป็นไปในลักษณะการพึ่งพาอาศัยกัน เพราะลักษณะการไล่ต้อนวัว ควาย ไปขายยังพื้นที่ภาคกลางต้องอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างนายฮ้อย และเกษตรกรพบว่าบางกรณีใช้การซื้อขายแบบวางเงินมัดจำส่วนหนึ่งไว้ และนำเงินที่ได้จากการขายวัว ควายกลับมาให้ภายหลังการค้าขายเสร็จสิ้น ส่วนต่างกำไรจากการค้าขายก็เพียงพอที่จะเลี้ยงดูครอบครัวของนายฮ้อยและเป็นค่าใช้จ่ายในการอณรมณเดินทางไกลไกลความสัมพันธลักษณะเช่นนี้สะท้อนระบบเศรษฐกิจแบบมีศีลธรรม ในขณะที่วิถีคิด

ของนายฮ้อยในยุคนี้ยังให้คุณค่า ความหมาย ของวัว ควาย ว่าเป็นสัตว์มีคุณที่ช่วยงาน ในระบบไร่ นาไทย (Lipo, Interviewed, May 12, 2018)

นายฮ้อยยุคกลางที่ประกอบอาชีพค้าขาย วัว ควาย ในช่วงของการเกิดขึ้น ของตลาดนัด วัว ควาย อย่างแพร่หลายหลังปี ค.ศ.1977 เป็นนายฮ้อยที่พัฒนาตัวเอง เข้าสู่กลไกการค้าขายในระบบตลาดที่กว้างขวางมากขึ้นด้วยเหตุผลของการพัฒนาระบบ เศรษฐกิจของประเทศในยุคนั้น การคมนาคมขนส่งที่สะดวกมากขึ้น บทบาทของนาย ฮ้อยในยุคกลางนี้จึงทำหน้าที่เสมือนการเป็นพ่อค้าคนกลางในระบบตลาด วัว ควาย ที่ ต้องออกตระเวนหาซื้อวัว ควายตามคอกของเกษตรกร เพื่อนำมาขายให้นายทุน หรือ ผู้ต้องการซื้อวัว ควาย ไปเลี้ยงต่อ ในพื้นที่ของตลาดนัดวัว ควาย ภาพความสัมพันธ์ของ นายฮ้อย และเกษตรกร จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภาพความสัมพันธ์ที่นิ่ง เป็น ภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายที่มุ่งหวังจะทำกำไรสูงสุดจากการค้าขาย กลยุทธ์การค้าขายแลกเปลี่ยน ได้ถูกพัฒนาไปอย่างมากในช่วงเวลานี้ หลายกรณีพบว่า เกษตรกรรายย่อยเป็นผู้ตกอยู่ในฐานะการถูกเอาเปรียบจากนายฮ้อยภายใต้เล่ห์เหลี่ยม และกลยุทธ์การค้าขายของนายฮ้อยที่มุ่งหวังเพียงจะทำกำไรสูงสุดจากการค้าขาย ใน ขณะที่การเกิดขึ้นของพื้นที่ตลาดนัดวัว ควาย ได้สร้างมิติใหม่ของพื้นที่ความสัมพันธ์ ของกลุ่มคนที่หลากหลาย และกว้างขวางมากขึ้น คนจากหลายพื้นที่ หลายอาชีพ ได้ มีโอกาสใช้พื้นที่ตลาดนัดวัว ควาย ในการติดต่อสัมพันธ์สร้างระบบเศรษฐกิจจากราก ทั้งการค้าขาย วัว ควายโดยตรง และพบปะเพื่อการค้าขายสินค้าอื่น ๆ ในพื้นที่ตลาด นัดวัว ควาย โดยเฉพาะสินค้าเกี่ยวกับการเกษตรต่าง ๆ (Chasang, Interviewed, May 12, 2018)

นายฮ้อยยุคใหม่ที่ประกอบอาชีพซื้อขาย วัว ควาย ในช่วงปี ค.ศ.1992 จนถึง ปัจจุบัน นายฮ้อยในยุคนี้เองที่ต้องเผชิญกับการปรับเปลี่ยนระบบการค้าขาย แลก เปลี่ยน วัว ควายอย่างมากที่สุดอันเนื่องมาจากเงื่อนไขประการสำคัญคือ การกระตุ้น กระจายและพื้นที่ตลาดวัวสวยงามสายพันธุ์ฮินดูบราซิล จากกลุ่มนายทุนใหญ่ นายทหาร ชั้นผู้ใหญ่ และนักการเมือง ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาของกลุ่มของนายฮ้อยผู้ค้าวัว ควาย แยก แขนงเป็นหลายลักษณะคือ 1.นายฮ้อยที่ค้าขายเฉพาะวัวสวยงาม 2.นายฮ้อยที่ค้าขาย เฉพาะวัวเนื้อ ควายเนื้อ 3.นายฮ้อยที่ค้าขายทั้ง วัวสวยงาม และวัวเนื้อ 4.นายฮ้อย ออนไลน์ในพื้นที่ไซเบอร์ ซึ่งภายหลังการเกิดกระจายการเลี้ยงวัวสวยงามสายพันธุ์ฮินดู บราซิลตั้งแต่ช่วง ปี ค.ศ.1987เป็นต้นมา และเฟื่องฟูที่สุดราวปี ค.ศ.1996-1997 ระบบ

ตลาดและการค้าขายวัวมีความคึกคักอย่างเห็นได้ชัด จากการกระตุ้นผ่านพื้นที่สื่อ นิตยสารเกี่ยวกับวัวสวยงามซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวหลายฉบับ รวมถึงช่องทางการ สื่อสารหาความรู้ ช่องทางการค้าขายในพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ถูกพัฒนาเพิ่มมากขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนายฮ้อยยุคใหม่กับกลุ่มลูกค้ามีความหลากหลาย และขยายวงกว้างไปยังกลุ่มผู้สนใจเลี้ยงวัวสวยงามทุกสาขาอาชีพ ในขณะที่รูปแบบ ความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับวงการวัวถูกพัฒนาให้มีความง่ายมากยิ่งขึ้น มีช่อง ทางในการติดต่อสะดวกขึ้น ระบบคุณค่าใหม่เรื่องความงามของวัว พัฒนาไปพร้อมกับ เรื่องมูลค่าของวัวสวยงามที่มีราคาสูงมาก จุดดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เกษตรกรรายย่อย เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาสายพันธุ์วัวของตัวเอง จากวัวพันธุ์พื้นเมืองให้เป็นวัว ลูกผสมพันธุ์ไทยฮินดูบราซิล โดยมีแรงจูงใจเรื่องมูลค่าวัวสายพันธุ์ฮินดูบราซิลเป็นแรง ขับเคลื่อนสำคัญ (Tipsod, Interviewed, May 13, 2018)

จะเห็นได้ว่าภาพการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย โดยมองผ่านพัฒนาการตัวละครอย่าง “นายฮ้อย” ได้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ และพัฒนาการของกลุ่มผู้คนที่เกี่ยวข้องตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา และสะท้อนจุด กำเนิดของการเปลี่ยนแปลงการให้คุณค่า และความหมายของ วัว ควาย จากเหตุปัจจัย ของสภาพทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตของประเทศ และแรงกระตุ้นจากกลุ่มคน ชนชั้นกลางที่มีต้นทุนทางสังคม ซึ่งทำให้พื้นที่ทางสังคมของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงามได้ เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เองที่เป็นสาเหตุประการ สำคัญที่ทำให้เกิดประเด็นการวิวาทะ และช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในเรื่องวัวขึ้น ระหว่าง พื้นที่วัวสวยงาม พื้นที่วัวเนื้อ ซึ่งต่างก็อยู่ในกลไกระบบตลาดเดียวกันทำให้มูลค่า เรื่องราคาที่สูงขึ้นของวัวสวยงามได้ส่งผลกระทบต่อกลไกราคาของวัวเนื้ออย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้

3. วิวาทะ และการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในเรื่องระบบคุณค่า และการให้ความหมาย ของการเลี้ยงวัวควายในสังคมไทย

คำว่า “พื้นที่” โดยนัยของความหมายตามภาษาไทยจะสื่อความหมาย เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เป็นนามธรรมจับต้องมองเห็นได้เฉพาะลักษณะทางกายภาพ ซึ่งค่อนข้างเป็นปัญหาในการใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการสื่อถึงพื้นที่ซึ่งมีลักษณะ เป็นนามธรรมอย่าง “พื้นที่ทางสังคม” การนำแนวความคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมมา

อธิบายปรากฏการณ์ที่เสมือนการใช้เครื่องมือเพื่อช่วยวงรอบในการศึกษา และอธิบายความหมายปรากฏการณ์ที่พบให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งส่วนที่เป็น “พื้นที่ทางกายภาพ” และ “พื้นที่ทางสังคม” โดยผู้ศึกษาใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นเป้าหมายสำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ในประเด็นการวิวาทะ ช่วงซึ่งพื้นที่ในการอธิบายตัวตนระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ และกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะสามารถสะท้อน การให้คุณค่า การนิยามความหมาย ของการเลี้ยง วัว ควาย ในสังคมให้เห็นพัฒนาการที่เป็นพลวัตเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หรือแม้แต่ในกรณีการเกิดชุมชนคนเลี้ยงวัวขึ้นในพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งมีการนิยามความหมายพื้นที่ให้รับใช้มวลสมาชิกในบทบาทของการเป็นช่องทางติดต่อสื่อสาร และช่องทางของการสร้างระบบตลาดรูปแบบใหม่ขึ้นในพื้นที่อินเทอร์เน็ต

ศาสตร์และศิลป์การเลี้ยงวัว และการคัดเลือกวัว รวมถึงวาทกรรมว่าด้วยการคัดเลือกพันธุ์วัวที่เหมาะสมได้ถูกพัฒนาใหม่อย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 1997 ซึ่งได้กลายเป็นวิวาทะของสังคมในวงกว้างระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ ซึ่งประกอบด้วย กรมปศุสัตว์ และนายทุนรายใหญ่ที่ผลิตและเลี้ยงวัวพันธุ์อเมริกันบราห์มันเป็นระบบฟาร์ม และกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงาม ประกอบด้วย กลุ่มนักการเมืองในภาคอีสาน นายทุนรายใหญ่ที่เลี้ยงวัวพ่อพันธุ์อินดูบราซิลเพื่อผลิตและจำหน่ายน้ำเชื้อวัวพ่อพันธุ์ ในขณะที่กระแสควายสวยงามก็ถูกกระตุ้นด้วยเช่นเดียวกันแต่ไม่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรมากนัก วิวาทะหลักส่วนหนึ่งปรากฏขึ้นเป็นข้อถกเถียง ในลักษณะของการเขียนบทความลงในหนังสือ และวารสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงวัวเนื้อ ซึ่งมีบทวิพากษ์กระแสวัวสวยงามจากกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ โดยอ้างอิงผลงานวิจัยจากต่างประเทศที่ใช้การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบจุดเด่น และจุดด้อยของวัวสองสายพันธุ์คือ วัวเนื้อพันธุ์อเมริกันบราห์มัน และวัวสวยงามพันธุ์อินดูบราซิล งานวิจัยดังกล่าวมีการเปรียบเทียบเรื่องอัตราการแลกเนื้อ อัตราการเจริญเติบโต ระยะเวลาการเลี้ยงซึ่งผลการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า วัวพันธุ์อินดูบราซิลมีข้อดีกว่าวัวพันธุ์อเมริกันบราห์มันทุกด้าน ยกเว้นด้านความสวยงาม หากแต่ประเด็นเรื่องความสวยงามของวัวพันธุ์อินดูบราซิลนี้เองได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการแย่งชิงความศรัทธาจากเกษตรกรรายย่อย ส่งผลให้เกิดกระแสการผสมวัวพันธุ์พื้นเมืองกับวัวอินดูบราซิลในทุกภูมิภาค ซึ่งกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงกับทิศทางการพัฒนาวัวเนื้อของประเทศไทย ซึ่งกรมปศุสัตว์ได้พยายามพัฒนาสายพันธุ์ และส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมพัฒนาวัวเนื้อ

สายพันธุ์อเมริกันบราห์มัน ผ่านการอบรมให้ความรู้ และสนับสนุนน้ำเชื้อวัวพันธุ์อเมริกันบราห์มันให้กับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอเพื่อผสมให้กับเกษตรกรรายย่อย มาร่วมสามสิบปี

บทความชิ้นหนึ่งของ Phrueksasi, P. (2005: 10-14) เกี่ยวกับการอ้างอิงถึงการเปรียบเทียบผลงานวิจัยระหว่างวัวพันธุ์อเมริกันบราห์มันและวัวพันธุ์อินดูบราซิล เป็นการโต้แย้งทัศนคติการพัฒนาสายพันธุ์วัวพื้นเมืองกับวัวพันธุ์อินดูบราซิล ซึ่งอ้างถึงกระแสวิสัยงามว่า ปรากฏการณ์วิสัยงามได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวของเกษตรกรและผู้สนใจหันไปเลี้ยงวัวพันธุ์ลูกผสมอินดูบราซิลกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสวนทางกับแนวทางการส่งเสริมของกรมปศุสัตว์ที่พยายามสร้างวัวเนื้อจากวัวอเมริกันบราห์มัน โดยจุดทัศนคติสำคัญคือเรื่องกลไกราคาวิสัยงามได้ไปรบกวนพื้นที่ และระบบตลาดของวัวเนื้อจนสับสนจนวาย ผู้เขียนบทความได้วิพากษ์กระแสวิสัยงามว่ามีการจัดฉากปั่นกระแสราคาทำให้ราคาน้ำเชื้อ และราคาวัวสายพันธุ์อินดูบราซิลมีราคาแพงมากเป็นสิบถึงร้อยเท่าของวัวเนื้อ ดังอ้างถึงในบทความของ Phrueksasi, P. (2005: 19-27) ซึ่งเป็นงานอีกชิ้นอยู่ในหนังสือสารานุกรมเกี่ยวกับโคเนื้อชุดที่ 1 ย่อยรอยวงการโคเนื้อไทย ซึ่งมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปั่นราคาวัวพันธุ์อินดูบราซิลโดยนักการเมืองและนายทุน ซึ่งเริ่มครั้งแรก ๆ ในช่วงปี ค.ศ. 1989 - 1993 และช่วง 1998 - ปัจจุบัน โดยอาศัยการกระตุ้นด้วยการจัดเวทีการประกวด และกลไกของสื่อหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับวัวสายงาม

อีกด้านหนึ่งของวิวาทะเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1996 - 1997 ซึ่งกระแสวิสัยงามได้พัฒนาถึงจุดสูงสุด กลุ่มผู้เลี้ยงวัวสายงาม ซึ่งประกอบด้วย นักการเมืองกลุ่ม สส.วิวังาม ในภาคอีสาน เขตจังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอุบลราชธานี และนายทุนที่ทำฟาร์มวัวพ่อพันธุ์อินดูบราซิลเพื่อรีดน้ำเชื้อจำหน่าย ได้ร่วมกันจัดเวทีโชว์วัวพ่อพันธุ์อินดูบราซิล และเวทีการประกวดวัวลูกผสมสายพันธุ์ไทย-อินดูบราซิลแทบทุกจังหวัดในภาคอีสาน รวมถึงพื้นที่ภาคกลางในหลายจังหวัด โดยในทุกเวทีการประกวดจะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อดีของการเลี้ยงวัวสายพันธุ์อินดูบราซิล และพูดประชาสัมพันธ์ตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบให้เกษตรกรรายย่อยเห็นถึงข้อแตกต่างเรื่องราคาระหว่างการเลี้ยงวัวเนื้อที่เลี้ยงแล้วไม่มีราคา และการเลี้ยงวัวสายงาม ที่ใช้เวลา และพื้นที่เหมือนกัน แต่ผลตอบแทนจากการเลี้ยงแตกต่างกันหลายเท่าทวีคูณ นอกจากนั้นแล้วยังมีการประชาสัมพันธ์ประกาศรับ

ซื้อวัวลูกผสมไทย-ฮินดูบราซิล ที่มีความสวยงามในราคาสูง ในขณะที่เดียวกันส่วนหนึ่งของกิจกรรมในงานประกวดวัวสวยงามมักจะมีการโชว์พิธีการซื้อขายส่งมอบลูกวัวสายพันธุ์ไทยฮินดูบราซิลด้วยราคาที่สูงในเวทีการประกวดทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อเรียกกระแสการตอบรับจากบรรดาเกษตรกรรายย่อยที่ไปร่วมงาน บรรยากาศในงานเต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายสาขาอาชีพที่ตื่นตัวกับกระแสวัวสวยงาม มีการซื้อขายน้ำเชื้อวัวพ่อพันธุ์ฮินดูบราซิลชื่อดังอย่างคึกคัก เช่น น้ำเชื้อวัวพ่อพันธุ์ฮินดูบราซิล ชื่อ เจ้าบอยอุบล เจ้าหนึ่งอุบล เจ้าใหญ่สุพรรณ เจ้าอินทรีหยง เจ้าโฮไต ฯลฯ รวมถึงมีการโชว์วิธีการรีดน้ำเชื้อสดเพื่อบรรจุหลอดจำหน่ายให้กับหมอมผสมเทียม และเกษตรกรรายย่อยที่มาร่วมงาน (Chasang, Interviewed, May 12, 2018)

ปรากฏการณ์ข้างต้นเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างระบบคุณค่าแบบใหม่ของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยทั่วไป ซึ่งมีต้นทุนเดิมในการเลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมือง โดยเฉพาะสายพันธุ์วัวที่เรียกกันว่า “วัวพันธุ์ไทยใหญ่” โดยปกติแล้วเกษตรกรรายย่อยคือชาวบ้านธรรมดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และแต่ละครัวเรือนก็จะมีการเลี้ยงวัวไว้ตามคอกหัวไร่ปลายนา หรือใต้ถุนบ้าน ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงวัวก็เพื่อเป็นมรดกหรือเลี้ยงวัวเป็นรายได้สะสมระยะยาวสำหรับขายยามฉุกเฉิน ซึ่งเกษตรกรรายย่อยแต่ละครัวเรือนมีการเลี้ยงวัว หรือควายประมาณ 3 - 5 ตัว ต่อครัวเรือน การเกิดขึ้นของกระแสการเลี้ยงวัวสวยงามที่ผลักดันโดยกลุ่มนักการเมืองภาคอีสาน นายทุนผู้ทำฟาร์มวัวพ่อพันธุ์ฮินดูบราซิลเพื่อจำหน่ายน้ำเชื้อ ที่ใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านเวทีการประกวดวัวสวยงาม ผ่านนิตยสารเกี่ยวกับวัวสวยงาม และการสร้างกลไกการตลาดเพื่อรับซื้อวัวลูกผสมไทยฮินดูบราซิลในราคาสูง ก่อให้เกิดแนวโน้มในการพัฒนาสายพันธุ์วัวพื้นเมืองของเกษตรกรรายย่อยเพื่อผสมกับวัวพันธุ์ฮินดูบราซิล โดยมีแรงจูงใจสำคัญในเรื่องราคาเป็นแรงผลักดัน และมีหมอมผสมเทียมเป็นสื่อกลางสำคัญในการกระตุ้นให้เกษตรกรรายย่อยตัดสินใจเลือกผสมวัวสายพันธุ์ฮินดูบราซิลกับแม่พันธุ์วัวของตัวเอง ในขณะที่การทำอาชีพหมอมผสมเทียมเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในช่วงนั้นเพราะสามารถสร้างรายได้ และทำกำไรจากส่วนต่างของราคาต้นทุนน้ำเชื้อวัวพ่อพันธุ์ประมาณ 2 - 5 เท่าตัว

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของวัว ซึ่งเคยมีคุณค่าในฐานะสัตว์ใช้แรงงานของเกษตรกรรายย่อย ก็เริ่มเปลี่ยนเป็นสัตว์เศรษฐกิจมีคุณค่าในฐานะการเลี้ยงเพื่อเป็นวัวเนื้อ ผลพวงจากปรากฏการณ์กระแสวัวสวยงามนี้เองได้ก่อให้เกิด

การสร้างระบบคุณค่าใหม่ควบคู่กับการเลี้ยงวัวในฐานะของการเป็นวัวเนื้อ หรือสัตว์เศรษฐกิจ คือ ระบบคุณค่าด้านความงาม ซึ่งสะท้อนปรากฏการณ์ของกลุ่มคนในสังคมที่เลี้ยงวัวเป็นปรากฏการณ์ 2 ปรากฏการณ์ คือ 1) เกิดปรากฏการณ์แบบชั่วคราวข้ามทวีลักษ์ณ์ในการแข่งชิงพื้นที่ความน่าเชื่อถือ และความศรัทธาของเกษตรกรรายย่อยระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ และ 2) เกิดกลุ่มผู้เลี้ยงวัวงามลักษณะคุณค่าแท้ที่ถูกพัฒนาขึ้นในระบบความคิด โดยการผสมผสานวิถีคิดเชิงเศรษฐศาสตร์การมองวัวในฐานะสัตว์มีราคา ผสานกับวิถีคิดเรื่องความงามของวัวซึ่งเป็นการสร้างความสุขทางใจของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย และชนชั้นกลาง โดยวิถีคิดดังกล่าวถูกสร้างผ่านกระแสสังคมที่มีอิทธิพลจากเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ จนเป็นความศรัทธาเสมือนจริงที่เกิดขึ้นในสามัญสำนึก เกิดความรักความผูกพันและความงาม แบ่งรับแบ่งสู้ถึงสถานะวัวตัวเอง ว่าเป็นทั้งวัวงามและวัวเนื้อ มองวัวว่าเป็นสัตว์สวยงามเลี้ยงด้วยความสุขทางใจ โลกทัศน์การอธิบายวัวสวยงาม และการอธิบายคนเลี้ยงวัวสวยงามในลักษณะดังกล่าว จึงมีความแตกต่างจากโลกทัศน์ของชาวบ้านที่เลี้ยงวัวในอดีต รวมทั้งแตกต่างจากกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อในเชิงเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ปรากฏการณ์วิวาทะข้างต้นมีความสอดคล้องกับทัศนะการมองเรื่องพื้นที่ของ Khampaibun, S. (2006) ซึ่งได้อธิบายความหมายของพื้นที่ทางสังคมในเชิงการสื่อถึงอำนาจและสัญลักษณ์ของปรากฏการณ์ไว้ว่า พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ เป็นพื้นที่ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยธรรมชาติ แต่อาจผันผวนไปตามอำนาจในการจัดสรรพื้นที่ในช่วงต่างๆ หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าพัฒนาการของพื้นที่โดยเฉพาะในเขตเมืองแสดงให้เห็นแผนผังของอำนาจในสังคม เช่น ในโลกตะวันตก เมืองหลายแห่งถูกออกแบบเพื่อให้อำนาจของการสังคมได้สะดวกมาตั้งแต่ต้น จึงเกิดระบบการใช้พื้นที่ซึ่งเอื้อให้ควบคุม "ความสงบเรียบร้อย" โดยวิธีอันหลากหลาย

หากพิจารณาภูมิการวิเคราะห์ของ Khampaibun ซึ่งได้สะท้อนวิธีการมองพื้นที่ในมิติการช่วงชิงอำนาจการแสดงออกต่อสาธารณะเพื่อประกาศตัวเอง ทั้งในแง่สื่อสัญลักษณ์ และยังบอกถึงพัฒนาการของการช่วงชิงพื้นที่เพื่อสื่อความหมายระหว่างชนชั้นศักดินา กับชนชั้นล่าง ในพื้นที่เดียวกัน ได้ทำให้เราเข้าใจและเห็นปรากฏการณ์ของชนชั้นในวงการการเลี้ยงวัวไทยซึ่งแยกเป็น กลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ ซึ่งประกอบด้วยนายทุนที่ทำฟาร์มวัวพันธุ์อเมริกันบราห์มัน ฟาร์มโคขุนต่าง ๆ รวมถึงกรมปศุสัตว์ที่ผลักดันการพัฒนาวัวเนื้อโดยใช้วัวพันธุ์อเมริกันบราห์มันมาอย่างยาวนาน กลุ่มผู้เลี้ยง

วัวสวยงามซึ่งประกอบด้วย นักการเมืองกลุ่ม สส. วังงาม และนายทุนที่ทำฟาร์มพ่อพันธุ์อินดูบราซิลเพื่อรีดน้ำเชื้อจำหน่าย ซึ่งพบว่าคนสองกลุ่มนี้ได้พยายามสร้างวาทกรรมช่วงชิงพื้นที่ในสังคมเพื่อรองรับความน่าเชื่อถือ และศรัทธา แผงด้วยนัยของผลประโยชน์ในเรื่องการขยายตลาดน้ำเชื้อของวัวทั้งสองสายพันธุ์ ส่วนกลุ่มเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นผู้พิจารณาวิวาทะดังกล่าว ส่วนใหญ่ได้เลือกที่จะเข้ากระแสวิงงามภายใต้ทัศนะอีกแบบที่ผสมผสานความเป็นตัวตนเข้าไป โดยเป็นกระบวนทัศน์การมองโลกแบบใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อทำการมองพื้นที่ และการให้ความหมายพื้นที่ในแบบที่เกษตรกรรายย่อยปรารถนาให้เกิดการใช้พื้นที่ในทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองความจำเป็นเรื่องรายได้เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลพวงจากการสื่อความหมายที่กระแสวิงงามได้สร้างไว้ และผูกโยงเชื่อมร้อยกับความเป็นตัวตนของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเอง

อย่างไรก็ตามวิวาทะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการผสมผสานองค์ความรู้เก่า และองค์ความรู้ใหม่ตามลักษณะสายพันธุ์ของวัว และควาย ให้ถูกพัฒนาด้านโครงสร้างสรีระและความสวยงาม ของวัวแต่ละสายพันธุ์ นายฮ้อยยุคใหม่ ก็ระบบตลาดนัดโคกระบือได้เกิดขึ้นและพัฒนาปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นพ่อค้าคนกลางอย่างชัดเจน หากแต่กระแสวิงงามก็ได้เปิดช่องทางการค้าที่นอกเหนือจากการเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร ทำให้กลุ่มนายฮ้อยมีโอกาสได้พัฒนาศาสตร์แห่งการเลือกสรรและการซื้อขายไปอีกระดับ ในพื้นที่ตลาดนัดวัว ควาย ที่มีการผสมผสานทั้งวัวเนื้อ และวัวงาม ยืนอยู่บนพื้นที่เดียวกัน แต่ภายใต้วิธีคิดการครอบครองคนละวัตถุประสงค์

นอกจากปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีปรากฏการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมอีกลักษณะหนึ่งเกิดขึ้นในยุคโลกไร้พรมแดน ภายใต้กระแสสื่อออนไลน์หลากหลายรูปแบบ กล่าวคือได้มีกลุ่มชนชั้นกลาง จากหลากหลายสาขาอาชีพที่นิยมเลี้ยงวัวสวยงามได้สร้างชุมชนออนไลน์ ใน “Facebook” เกิดกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ มีตลาดนัด วัว ควาย ออนไลน์ กลุ่มดังกล่าวมีลักษณะความเป็นสาธารณะและความเป็นชุมชนเสมือนจริง เพื่อเป็นการช่องทางการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นความพยายามที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่ในโลกโซเชียลเพื่ออำนวยความสะดวกให้มวลสมาชิกของกลุ่ม เพื่อเปิดตลาดการค้าวัว ควายบนโลกไซเบอร์ ซึ่งมีกฎกติกา มารยาท ที่ถูกสร้างขึ้นจากมวลสมาชิกคอยกำกับ เหมือนการพยายามสร้างความหมายของนายฮ้อยออนไลน์ในโลกไซเบอร์สเปซ

กระบวนการสร้างชุมชนนายฮ้อยออนไลน์ไซเบอร์มีความน่าสนใจ คือ 1. การพิจารณาพัฒนาการระบบแลกเปลี่ยนซื้อขายที่มีภูมิปัญญาเก่าที่ได้ถูกประยุกต์ในระบบคุณค่าใหม่ว่าด้วยกระแสวีวสวยงาม ซึ่งมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่ในการเลี้ยงวัวที่เป็นสากลเข้ากับภูมิปัญญาเดิมของนายฮ้อย 2. เป็นกระบวนการที่พยายามพัฒนาระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัวจากพื้นที่ทางกายภาพซึ่งเป็นตลาดนัดตามจังหวัดต่าง ๆ ให้มาอยู่ในพื้นที่ออนไลน์ของระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการสร้างกติกาการขายโดยชุมชนไซเบอร์เอง 3. เครือข่ายความสัมพันธ์ของระบบนายฮ้อยในอดีตได้ถูกพัฒนาการให้มีช่องทางที่สะดวกรวดเร็วและกว้างไกลมากยิ่งขึ้นในชุมชนไซเบอร์ของนายฮ้อย 4. ระบบที่ถูกสร้างขึ้นเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมวีวสวยงามเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมในวงการเลี้ยงวัว จากปรากฏการณ์ดังกล่าวหากวิเคราะห์ตามแนวความคิดของ Siritate, A. (2006) ซึ่งได้พยายามอธิบายพื้นที่ทางสังคมในความหมายของการเป็นพื้นที่ไกลเกลี่ยความขัดแย้ง มีควรปล่อยให้กลไกสังคมจัดการตัวเอง เพราะอาจก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้ การหาพื้นที่เฉพาะสำหรับไกลเกลี่ยความขัดแย้งทางสังคมจะช่วยลดความตึงเครียด และต้องมีวิธีวิทยาเฉพาะ ต้องมีความเข้าใจและมีตัวกลางการไกลเกลี่ยให้ปัญหาคลี่คลายในทิศทางที่พึงปรารถนาาร่วมกัน ฉะนั้นมุมมองของ Siritate จึงมองพื้นที่ทางสังคมในมิติการหาพื้นที่ว่างให้ช่วยตอบประเด็นข้อพิพาทในสังคมในลักษณะองค์กร หรือใช้พื้นที่ทางอินเทอร์เน็ต โดยหากวิเคราะห์ตามแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในโลกไซเบอร์ของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวงาม และกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อเป็นเสมือนการแสวงหาทางออกของกลุ่มผู้อยู่ในกระแสวีวสมัยใหม่ที่ได้เลือกใช้พื้นที่สาธารณะในอินเทอร์เน็ตสร้างชุมชนคนเลี้ยงวัวเพื่อลดความกดดันการเผชิญหน้า เป็นการสร้างพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่การแสดงออก ช่องทางการตลาด ซึ่งก็ไม่ได้ปิดกั้นกลุ่มคนที่เข้ามาใช้แต่อย่างใด แต่เงื่อนไขข้อจำกัดของเทคโนโลยีการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นกลไกการเลือกสรรกลุ่มผู้ใช้พื้นที่นี้ ให้เป็นคนทำงาน ชนชั้นกลาง และผู้มีโอกาสเข้าถึงระบบชุมชนไซเบอร์โดยปริยาย

จากปรากฏการณ์ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า วัว ควาย ได้ถูกสังคมไทยนิยามความหมาย และคุณค่า ผ่านพลวัตของกาลเวลามาช้านาน และมีความหลากหลายเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ระบบคุณค่าที่ถูกให้นิยามความหมาย สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์อย่างวัวและควายซึ่งได้แปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน วิธีการเลี้ยง ความผูกพัน ของวัว ควาย ชาวบ้าน และ

นายอ้อย ที่เกิดขึ้นภายใต้วิถีการเลี้ยงที่มีทั้งพลวัตและการเปลี่ยนแปลงหากตีความหมายให้ชัดเจนเพื่ออธิบายความเป็นจริงของสังคม จะทำให้เราเห็นปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ในสังคมอีกมุมหนึ่งดังที่อธิบายข้างต้น เพื่อสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของคนที่เกี่ยวข้องควายด้วยกันเอง และคนกับสัตว์อย่างวัว ควายในบริบทที่เปลี่ยนแปลงในกระแสทุนนิยมปัจจุบัน เสมือนหนึ่งการเปิดพื้นที่การทำความเข้าใจสังคมแบบมองพื้นที่และปรากฏการณ์เป็นตัวตั้งมากกว่าข้อจำกัดทางทฤษฎีที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังเช่น Fueangfusakun, A. (2000) ได้นิยามความหมายของ พื้นที่ทางสังคมไว้ว่า เดิมความหมายพื้นที่มีนัยแห่งความหมายที่เป็นความจริงและเงื่อนไขที่ถูกกำหนดมา จากลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ว่างเปล่าจึงหลุดพ้นจากการให้คุณค่า ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหรือรับใช้ผลประโยชน์ของใคร นักทฤษฎีหลังสมัยใหม่มองพื้นที่ในฐานะสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมที่บรรจุไว้ด้วยความหมาย พื้นที่ทางกายภาพต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเพียงวัตถุหรือที่ว่าง ซึ่งมักสะท้อนวิธีคิดที่เรามีต่อพื้นที่ ทำให้เห็นภาพว่าการนิยามและจัดการพื้นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ปัจเจกนิยามตำแหน่งของตัวเองในสังคม และในจักรวาลวิทยาอย่างไร

การนิยามความหมายของ Fueangfusakun สะท้อนมุมมองของพื้นที่ในมิติทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่พยายามบอกถึงกระบวนการแสวงหาความหมายจากคนใน อย่างกรณีการพยายามช่วงชิงพื้นที่ของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวในสังคมไทย ดูเหมือนจะเป็นปรากฏการณ์ที่แสนธรรมดาไม่น่าสนใจอะไร แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้ง สร้างกรอบการมองการศึกษาเพื่อหาคำตอบให้สังคม ก็จะเห็นได้ว่ามันมีคุณค่าในการอธิบายเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้สังคมได้รับรู้ และแทนที่จะตีความสิ่งที่เห็นจากปรากฏการณ์ที่เราได้รับรู้และคิดว่ามันเป็นเช่นนั้น แต่ควรบอกถึงข้อถกเถียงในแวดวงวิชาการในมิติต่าง ๆ ทั้งพื้นที่ในเชิงกายภาพ พื้นที่ทางสังคม พื้นที่ออนไลน์ และพื้นที่ภายในจิตใจของปัจเจกและความสัมพันธ์ย่อย ๆ ในการนิยามความหมายของพื้นที่ทางสังคมซึ่งโยงเกี่ยวข้องกับมิติของอำนาจ การเมือง กับกระบวนการสร้างภาพความเป็นจริง ฯลฯ การก้าวหลุดจากการนิยามความหมายเดิมในมุมมองเรื่องวัว ควาย ว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาไม่น่าสนใจ จะทำให้เราได้ข้อค้นพบซึ่งเป็นคำตอบเกี่ยวกับมิติทางสังคมในความหมายใหม่ ๆ อีกหลายประการ

บทสรุป

การทบทวนงานศึกษาทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับวัว ควาย พบว่างานในด้านนี้มีค่อนข้างจำกัด งานการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งศึกษาถึงบทบาทของวัว ควายในระบบไร่นาไทย งานส่วนหนึ่งเป็นงานในเชิงวิทยาศาสตร์ปศุสัตว์ที่กล่าวถึงระบบการเลี้ยง การปรับปรุงสายพันธุ์ งานการศึกษาเรื่องวัวควายถูกละเลยที่จะศึกษาถึงบทบาท และความหมายของวัว ควาย ในบทบาทและคุณค่าด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในสภาพสังคมปัจจุบัน และมีข้อสังเกตว่า นอกจากระบบสังคมที่มีการพัฒนาความเจริญมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทวัว ควายในระบบไร่นาแล้ว เงื่อนไขของสภาพทางเศรษฐกิจ และนโยบายของภาครัฐในแต่ละยุคสมัย ที่สะท้อนออกมาในบางมิติของงานศึกษาชิ้นต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า สภาพทางเศรษฐกิจ และนโยบายของภาครัฐนั้น มีอิทธิพลในการกำกับ และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของ วัว ควายในระบบไร่นาไทย รวมถึงการสร้างระบบคุณค่า และการให้ความหมายวัว ควาย ในบริบทของการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงลักษณะใหม่ ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของ คน กับ วัว ควาย โดยมองผ่านพัฒนาการตัวละคร “นายฮ้อย” ได้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้คน เกษตรกรชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับวิถีของนายฮ้อย และได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกี่ยวข้อง และสะท้อนจุดกำเนิดของการเปลี่ยนแปลงการให้คุณค่า และความหมายของ วัว ควาย จากเหตุปัจจัยของสภาพทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตของประเทศที่พัฒนาขึ้น และแรงกระตุ้นจากกลุ่มคนชนชั้นกลางที่มีต้นทุนทางสังคม ซึ่งทำให้พื้นที่ทางสังคมของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงามได้เกิดขึ้นในห้วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เองที่เป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้เกิดประเด็นการวิวาทะ และช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในเรื่องวัวเนื้อ และวัวสวยงามขึ้น

การนำแนวความคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมมาอธิบายปรากฏการณ์อันเป็นข้อวิวาทะ จากการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม และการให้นิยามความหมายเกี่ยวกับ วัว ควาย นั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อทำความเข้าใจ และอธิบายพัฒนาการลักษณะของพื้นที่ทางสังคมของผู้เลี้ยงวัว ควาย ซึ่งพบว่า วัว ควาย ได้ถูกสังคมไทยนิยามความหมายและคุณค่ามายาวนาน ระบบคุณค่าที่ถูกให้นิยามความหมาย สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัว และควาย ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน วิธีการเลี้ยง ความผูกพัน ของวัว ควาย ชาวบ้าน และนายฮ้อย ที่เกิด

ขึ้นภายใต้วิถีการเลี้ยงที่มีทั้งพลวัตและการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะหลังจากปรากฏการณ์การเกิดขึ้นของพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงาม ซึ่งได้ก่อเกิดการช่วงชิงอำนาจการแสดงออกต่อสาธารณะเพื่อประกาศตัวเอง ระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงวัวสวยงาม และกลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ มีการวิวาทะช่วงชิงความหมายพื้นที่ทางสังคม เพื่อสื่อความหมายกับกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นผู้พิจารณาวิวาทะดังกล่าว และทำให้เกิดโลกทัศน์อีกแบบที่ผสมผสานเงื่อนไขความเป็นตัวตนของเกษตรกรรายย่อยเข้าไป โดยโลกทัศน์ดังกล่าวเป็นที่สนใจในการมองโลกแบบใหม่ของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยซึ่งเกิดขึ้นจากกระแสการเร่งเร้าของระบบสังคมแบบทุนนิยม ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงการนิยามความหมายของ วัว ควาย ภายใต้เงื่อนไขบริบทของกลุ่มต่าง ๆ ที่ยืนอยู่บนหลักการ และกระบวนทัศน์การมอง วัว ควายที่แตกต่างกัน หากแต่การให้ความหมายพื้นที่ในแบบที่เกษตรกรรายย่อยปรารถนาคือความหวังในการสร้างพื้นที่ทางเศรษฐกิจของครัวเรือนจากการเลี้ยงวัว ควายให้ดียิ่งขึ้น

References

- Buranacharoenkit, Y. (2005). **The creating and negotiating process for the meaning of a temple as a social space: a case study of Pathumkongkha Temple and Tri-Mitr Witthayaram Temple.** Thesis: Thammasat University.
- Chairin, T., et al. (1995). **Buffalo and Cattle Market: Deviation of Risk Behaviors for AIDS among the Elderly.** Research Report. Health Sciences Program: Loei Rajabhat Institute.
- Chanthalakkhana, C. (1984). **Buffalo in the Thai farm system.** Thai Watan Panich: Bangkok.
- Chasang, S., 33 Moo 3, Tambon Ban Phue, Amphoe Nongria, Khon Kaen, Thailand. Interviewed on May 12, 2018.
- Chuchat, C. (2002). **Cattle Traders Research Report: Trade Pioneers in the Northern Village of Thailand.** Chaingmai Sangsilp Printing. Chiangmai: Local Wisdom Education Center.

- Detthonkam, A. (2000). **Hua Chueak Wua Chon**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Fueangfusakun, A. (2000). **Space in social theory**. The Journal of Social Science. 12(2): 65-101.
- Khampaibun, S. (2006). **Street, City, and Power in the History**. Retrieved on February 13, 2016. from <http://www.midnightuniv.org>.
- Konantha, C. (Translated). (1999). **The buffalo – an unworthy employment animal**. Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Kuntanan, N. (1991). **Evaluation report of the local animal breeding project**. Local Information Center of Burriram Teacher Collage.
- Lipo, S., 101 Moo 3, Tambon Ban Phue, Amphoe Nongraanee, Khon Kaen, Thailand. Interviewed on May 12, 2018.
- Na-Lampang, P., et al. (1985). **The Cattle Farming System of Ban Bon in Sisaket. Research Repot**. The Farming System Research Project: Khonkhaen University.
- On-dam, B., et al. (1989). **Did buffalo really disappear? : The study of the effects of cattle market. Research Report**. The Project to Study and Campaign for Buffalo Labor: The Social Development Fund, Foundation of Volunteering for Society.
- Phrueksasi, P. (2005). **Beef Cattle: Retracing of Thai Beef Cattle**. Bangkok: Neon Book Media Publishing.
- _____. (2005). **Beef Cattle: A Retell Story**. Bangkok: Neon Book Media Publishing.
- Riwthongchai, P. (2005). **A study of cow raising practices with local wisdom to create a community economy At Ban Napoe in Chattrakarn sub-district, Chattrakarn district, Pissuloke province**. Research Report. Bangkok: The Thailand Research Fund.

- Siritate, A. (2006). **Conflict Management, Space Management, Truth Management, Thai Society Management.** from THAINGO.ORG.
- Tipsod, K., 12 Moo 12 Ban Hua Chang Tambon Yang Noi, Amphoe Kosum Phisai, Mahasarakham, Thailand. Interviewed on May 13, 2018.
- Tung Kula Rong Hai Development Cooperation Project, et al. (1988). **The buffalo and cow are gone. Report of Exchange Forum.** Roi-Et. Tung Kula Land Development Center.
- U-riyapongsan, S., et al. (2003). **A study of knowledge status and potential of native cattle production of smallholder farmers in the Northeast.** Research. Bangkok. The Thailand Research Fund.
- Yomnat, P. (2003). **The Educational Process for Local Wisdom Transferring of “Cattle Traders” in Tung Kula Rong Hai.** The Thailand Research Fund.